

2015

1. ÇEYREK RAPORU

TÜRKİYE'NİN TASARRUF EĞİLİMLERİ ARAŞTIRMASI

Türkiye'nin Tasarruf Eğilimleri Araştırması

ING Bank

1. GİRİŞ/3

- 1.1 ING Bank Genel Müdürü Pinar Abay'ın Önsözü/3
- 1.2 Türkiye'de Bireysel Tasarruf Eğilimleri Araştırması'nı Niçin Yapıyoruz/5

2. ELDEKİ VERİLER NE SÖYLÜYOR/6

- 2.1. Tasarruf Sahipliği/Nedenleri/6
- 2.2. Tasarruf Araçları Tercihi/16
- 2.3. 2015 1. Çeyrek Sonuçları/18

3. METODOLOJİ/19

- 3.1. Amaç ve Yöntem/19
- 3.2. Demografik Bilgiler/20
- 3.3. Tasarrufun Tanımı/22

4. EKONOMİST YORUMU/23

5. İLETİŞİM BİLGİLERİ/27

“**Tasarruf Eğilimleri Araştırmamızın**” 2015 yılı ilk çeyrek sonuçlarına göre; 2014’ün ikinci yarısında gerileyen ve yılın son çeyreğinde yüzde 11.5’e inen kentsel nüfusta tasarruf sahipleri oranı bu yılın ilk çeyreğinde yükselişe geçerek yüzde 13.2’ye ulaştı.

“**Türkiye’nin Tasarruf Eğilimleri Araştırmamızın**” 2015 yılı ilk çeyrek sonuçlarına göre, kentsel nüfustakilerin yüzde 13,2’si “**tasarrufum var**” dedi. Kentsel nüfustaki tasarruf sahipleri oranı 2014’ün ilk iki çeyreğinde araştırma tarihinin en yüksek oranını yakalamış, ancak 2014’ün ikinci yarısında gerileyerek yüzde 11,5’ düşmüştü. Küresel ve ulusal finansal belirsizliklerin ve piyasalardaki dalgalanmaların yeniden yükselişe geçen tasarruf sahipliği oranında önemli bir rolü olduğu düşünülebilir. Enflasyondaki artış ve seçim öncesi ekonomik gelişmelerin bireyleri tedbir amaçlı tasarrufa itmiş olabileceğini gözlemliyoruz. Tasarruf etme nedenlerinde de yükselişe geçen “**beklenmedik durumlara karşı güvence**” unsurunun bu değişimde öne çıktığını görüyoruz.

Merkez Bankası’nın özellikle likidite tarafında daha sıkılaştırıcı politika uygulamalarıyla piyasa faizlerinde, dolayısıyla mevduat oranlarında gözlenen yükseliş ve reel getirilerdeki artış da bireylerin tasarruflarını olumlu etkiliyor.

Bununla birlikte, düzenli tasarruf yapanların, tüm tasarruf sahipleri arasındaki oranının yüzde 69 ile araştırma tarihinin en yüksek seviyesine ulaşmış olması dikkat çeken diğer bir unsur. Bu orandaki artış, tasarrufun bir alışkanlık ya da bir davranış biçimi olduğu yönündeki görüşü destekler nitelikte. Bu artışın sürmesinin orta-uzun vadede özel tasarruflara katkı sağlayacağını söyleyebiliriz.

Tasarruf sahipliğindeki artış sınırlı bir seviyede olmakla birlikte, tasarrufların giderek daha fazla sistem içine kaydığını görüyoruz. Finansal varlıkların dağılımı incelendiğinde, yastık altı olarak tabir edilen mali sistem dışı varlıkların toplam

Pınar Abay | ING Bank Genel Müdürü

TASARRUF
SAHIPLERİ İÇİNDE
DÜZENLİ TASARRUF
YAPANLARIN
ORANI DA **YÜZDE 69**
İLE SON 3.5 YILIN EN
YÜKSEK SEVİYESİNİ
YAKALADI.

varlıklar içindeki payı gerileme eğilimini koruyor. Sistem içine dahil olan tasarruf oranının yüzde 78 ile son 3.5 yılın en yüksek oranı yakaladığı görülmüyor.

Bir diğer altını çizmek istediğim konu da sistem içi araçlarda mevduat ve BES'in payının giderek artması. TL vadeli mevduat yüzde 35 ile en fazla tercih edilen tasarruf aracı. TL vadeli, vadesiz ve döviz mevduatları toplandığımızda ise, bireylerin tasarruflarını değerlendirdiği araçlar içerisinde mevduat ürünlerinin payının yüzde 50'ye ulaştığını görüyoruz. Bu oran, 2013 ortasından bu yana araştırmada yakalanan en yüksek düzey.

Son olarak, uzun vadeli bir yatırım aracı olan **"Bireysel emeklilik fonları/hayat sigortaları"**nın toplam yatırım araçları içerisindeki payının giderek daha fazla büyüdüğünü görüyoruz. BES'in yükselen bir grafik çizmesi ve mevduat ürünlerinden sonra yüzde 17 ile en yüksek paya sahip olmasını da uzun vadeli yatırımların sürdürülmesi açısından sevindirici buluyoruz ve bu aracın zaman içinde değer kazanmaya devam edeceğini düşünüyoruz. Bunların yanında, tasarruf sahipliğinin artışında küçük birikim sahiplerinin sistem içine alınarak finansal erişimlerinin mümkün kılınmasının da etkili olacağına inanıyoruz.

TASARRUF SAHİPLERİ İÇİNDE DÜZENLİ TASARRUF YAPANLARIN ORANI DA YÜZDE 69 İLE SON 3.5 YILIN EN YÜKSEK SEVİYESİNİ YAKALADI. BUNUNLA BİRLİKTE, TASARRUFLARIN DAHA FAZLA SİSTEM İÇİNE KAYDIĞINI GÖRÜYÖRÜZ. YÜZDE 78 İLE SİSTEM İÇİ TASARRUF ORANI ARAŞTIRMA TARİHİNİN EN YÜKSEK SEVİYESİNDE. **BİREYLERİN TASARRUFLARINI DEĞERLENDİRDİĞİ ARAÇLAR İÇERİSİNDE MEVDUAT ÜRÜNLERİNİN PAYI GİDEREK ARTIYOR.** TL VADELİ, VADESİZ VE DÖVİZ MEVDUATLARI TOPLANDIĞINDA YÜZDE 50'YE ULAŞAN BU PAY 2013 ORTASINDAN BU YANA Kİ EN YÜKSEK DÜZEYE VARDI DİYEBİLİRİZ.

TÜRKİYE'DE BİREYSEL TASARRUF EĞİLİMLERİ ARAŞTIRMASI'NI NİÇİN YAPIYORUZ?

Ülkemizde, tasarruf oranı bakımından dünyada alt sıralarda yer alıyor. Öte yandan yüksek oranlı sürdürülebilir büyüme için iç tasarruf oranlarının artması gerektiği biliniyor. Tasarruf artışını teşvik etmek için çeşitli ekonoioik tedbirler tartışılıyor, bazı uygulamalar devreye sokulmaya çalışılıyor.

Bu süreçte tasarruflarla ilgili veri ihtiyacı da artıyor. TÜİK'in özellikle son yıllarda ekonomik konularla ilgili istatistik üretiminde ciddi gelişmeler sağladığı açık. Bununla birlikte tasarruf eğilimleri ve tasarruf düzeyi hakkında yeterince bilgi sahibi olduğunu söylemek zor.

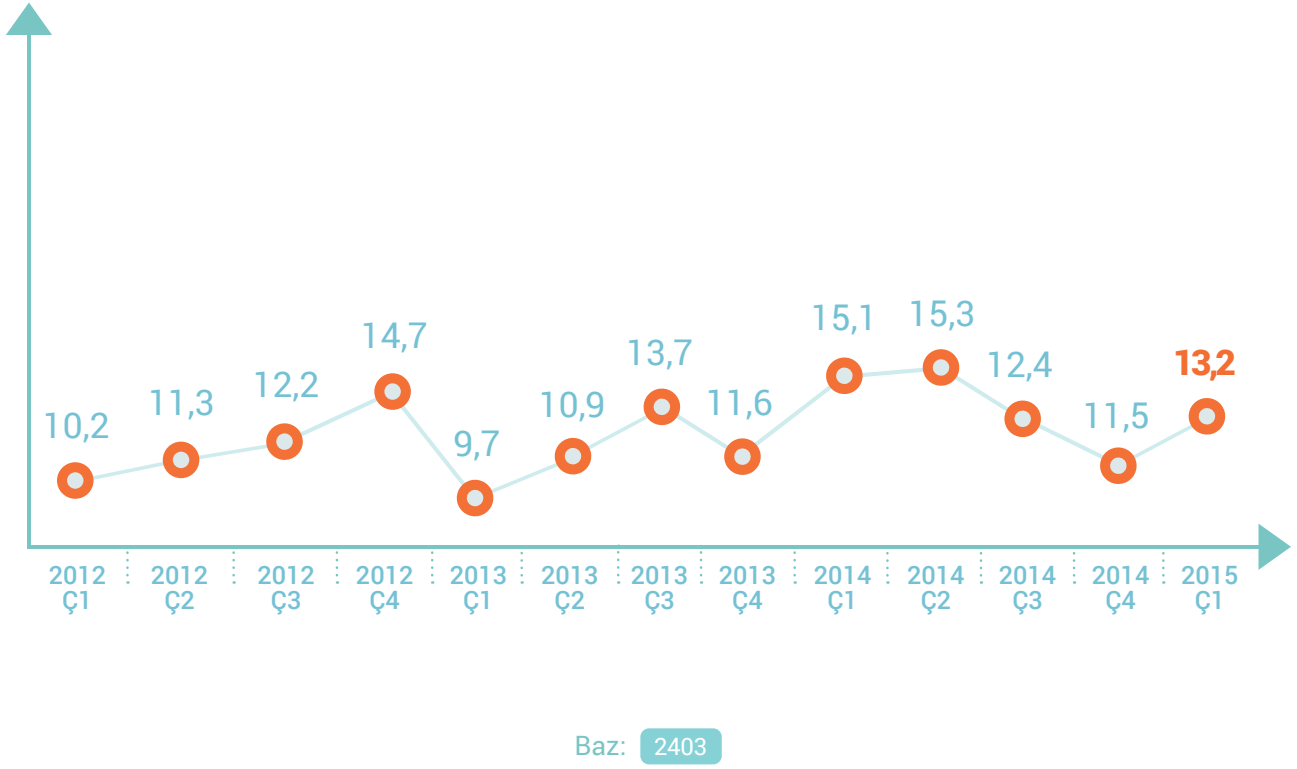
T.C. Merkez Bankası ve BDDK tarafından yayınlanan bankacılık sistemi içindeki tasarruflara ilişkin veriler önemli bir boşluğu doldurmakla birlikte, ülkemizdeki 'ortalama birey'in geliri ve tasarrufları arasındaki ilişkiyi bir trend olarak izlemek, bu konudaki araştırmacılara ve politika yapıcılara katkı sağlayacaktır.

İşte bu araştırmayla, ülkemizdeki 'ortalama birey'in tasarruf yapıp yapmadığı, tasarruf yapma veya yapmama nedenleri, en çok kullanılan tasarruf araçları, bireysel gelirler, aylık tasarruf oranı ve nakte dönüştürülebilir tasarruf miktarı 3'er aylık bazlarda düzenli olarak incelenmektedir. Amaç, ülkemizde tasarruflarla ilgili bilgi ihtiyacına katkı sunmaktır.

2.1. Tasarruf Sahipliği/Nedenleri

KENTLİ NÜFUSUN %87'SİNİN TASARRUFU YOK

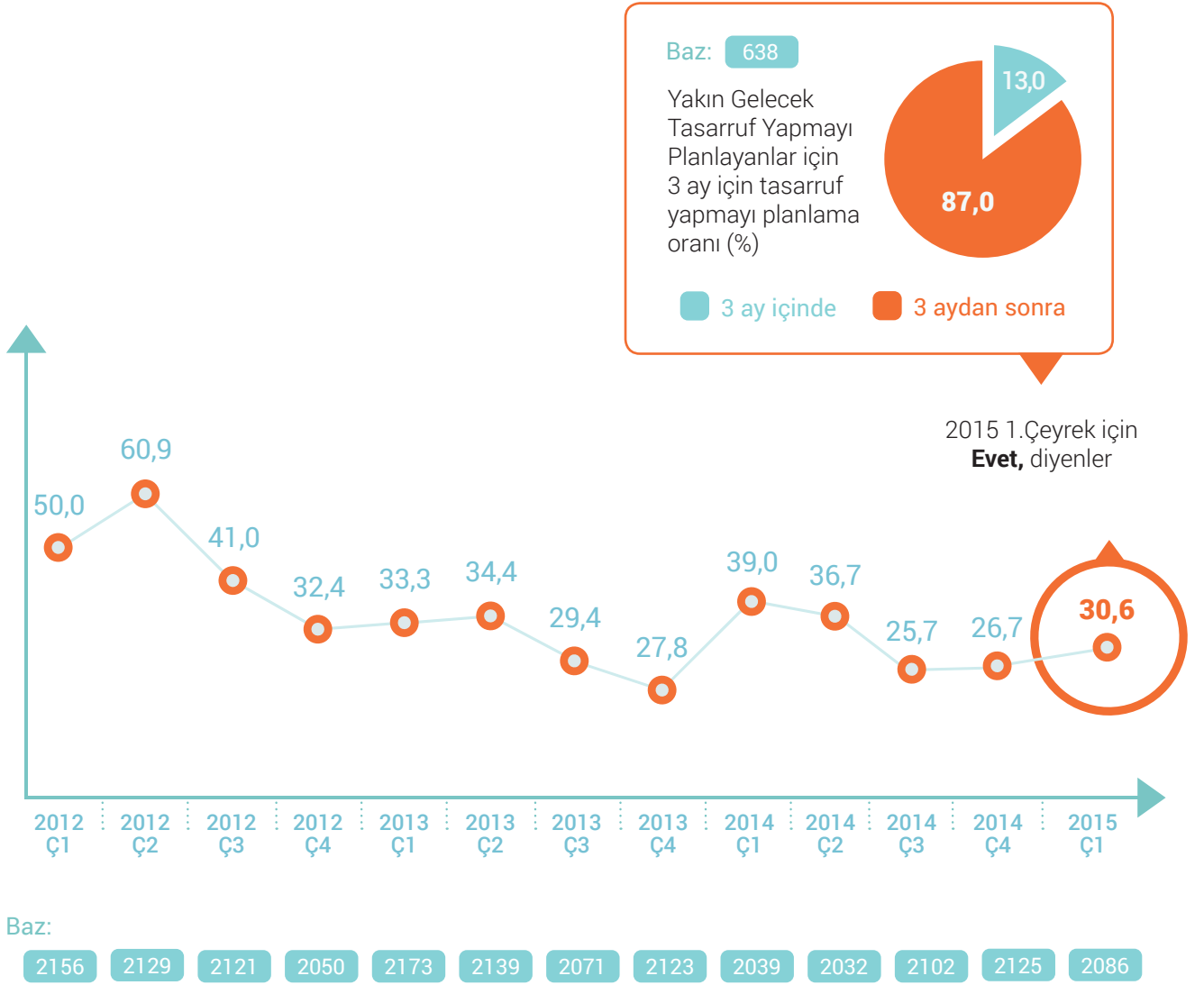
Tasarruf sahiplerinin oranı (%)

- 2015'in ilk çeyreğinde, kentsel nüfusta **tasarruf sahiplerinin oranı bir önceki döneme göre yaklaşık 2 puanlık bir artış** gösterirken, geçen senenin aynı dönemine kıyasla 2 puan geride konumlanmaktadır.

YAKIN GELECEKTE TASARRUF YAPMAYI PLANLAYANLARIN ORANI 3'TE 1 ORANINA YAKLAŞMAKTADIR.

Tasarrufu Olmayanlar için Yakın Gelecekte Tasarruf Yapmayı Planlayanlar (%)

- 2015'in ilk çeyreğinde, tasarrufu olmayıp gelecekte tasarruf yapmayı planlayanların oranı (%30,6) bir önceki döneme göre anlamlı ölçüde artış göstermektedir.
- Gelecekte tasarruf yapmayı planlayanların oranı ise %15,7'den %13'e gerilemekte ancak anlamlı oranda bir farklılaşmaya neden olmamaktadır.

TASARRUF SAHİBİ OLMAMANIN EN ÖNEMLİ NEDENİ “GELİR YETERSİZLİĞİ” OLARAK GÖSTERİLMEKTEDİR.

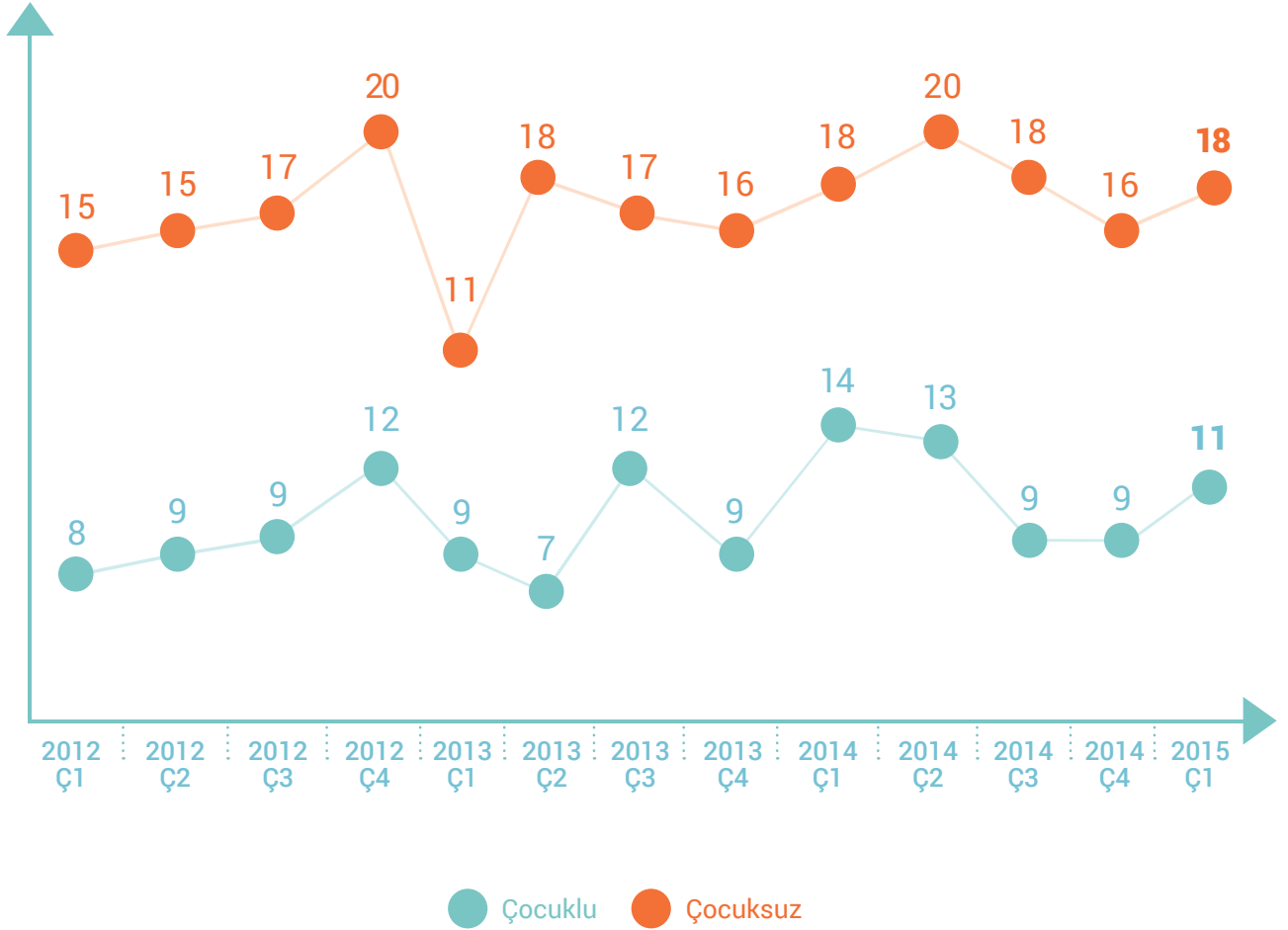
Tasarruf Olmamasının Nedeni (%)

- Tasarruf yapmayanlar arasında, “**yeterli gelir sahibi olmama**” bir önceki döneme göre anlamlı ölçüde düşüş göstermesine rağmen (%59 vs. %68), en önemli neden olarak öne sürülmektedir.
- İkinci sırada % 19 oranla “**borçlarımdan dolayı**”, gelmekte ve bir önceki çeyrekteki seviyesini korumaktadır.
- Çalışmadığı için tasarruf yapamayanların oranı, önceki döneme göre (%4 vs. %1) anlamlı derece artış göstermiştir.
- 2014’ün 4. çeyreğinde diğer seçeneğinin altında bulunan “**hayat pahalılığı**” ve “**tasarrufa gerek duymama**” nedenleri bu dönem anlamlı ölçüde artmıştır.

ÇOCUKLU BİREYLERDE TASARRUF SAHİPLİĞİ ORANI DAHA DÜŞÜK

Tasarruf Sahiplerinin Oranı (%)

Çocuğu olanlar için baz

1497 1431 1473 1555 1279 1584 1510 1578 1495 1484 1587 1583 1551

Çocuksuz olanlar için baz

904 961 943 847 1127 818 891 822 903 915 815 818 852

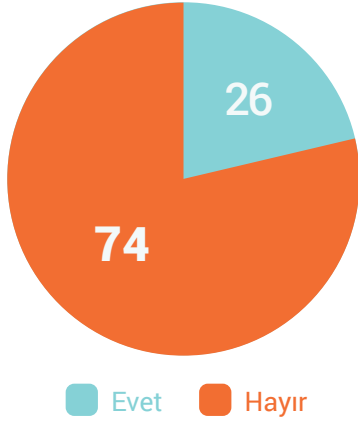
- Çocuksuz bireyler arasında tasarruf sahibi olma oranı bir önceki döneme göre 2 puanlık artışla 2014'ün ilk çeyreği ile aynı seviyeye gelmektedir.
- Çocuklu bireylerin tasarruf sahipliğinde de bu dönem, bir önceki döneme göre 2 puanlık bir artış bulunmakta ancak bir önceki yılın aynı döneminin altında kalmaktadır.

YAKIN GELECEKTE TASARRUF YAPMAYI PLANLAYANLARIN ORANI

Çocuğu Olup Tasarruf Yapmayanlar (%89)

Baz: 1388

Yakın gelecekte tasarruf yapmayı planlıyor musunuz? (%)

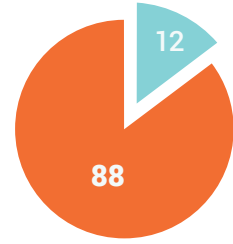
Evet
diyenler

Baz: 357

3 ay içinde mi,
3 aydan sonraki
dönemde mi
planlıyorsunuz?(%)

3 ay içinde

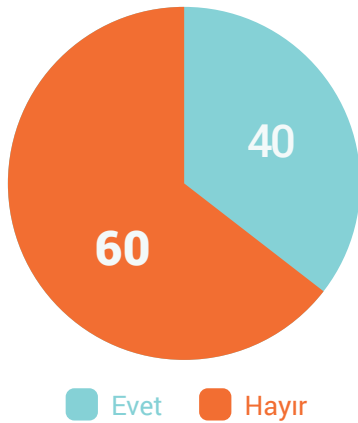
3 aydan sonra

Çocuğu Olmayıp Tasarruf Yapmayanlar (%82)

Baz: 698

Yakın gelecekte tasarruf yapmayı planlıyor musunuz? (%)

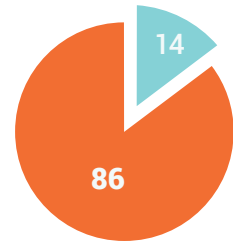
Evet
diyenler

Baz: 281

3 ay içinde mi,
3 aydan sonraki
dönemde mi
planlıyorsunuz?(%)

3 ay içinde

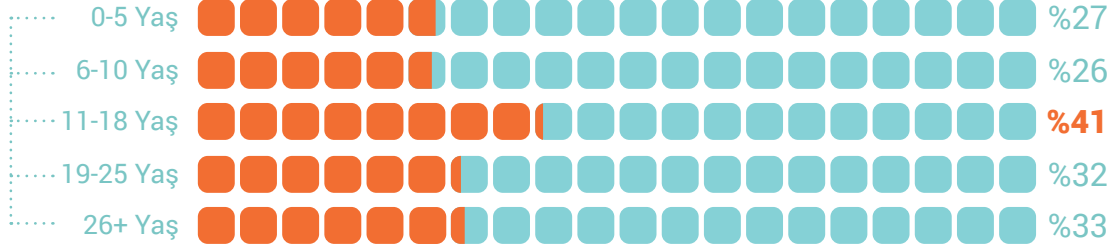
3 aydan sonra

- Çocuksuz bireylerin tasarruf sahipliği oranı, çocuklu bireylere göre daha yüksektir (%18 vs. %11).
- Tasarrufu olmayan çocuklu bireylerin %26'sı yakın gelecekte tasarruf yapmayı planlarken, bu oran tasarrufu olmayan çocuksuz bireylerde %40 seviyesine gelmektedir.
- 3 ay içerisinde tasarruf yapmayı planlayanların oranı çocuksuz bireylerde biraz daha yüksek olmakla birlikte; benzer seviyelerdedir (%14 vs. %12).

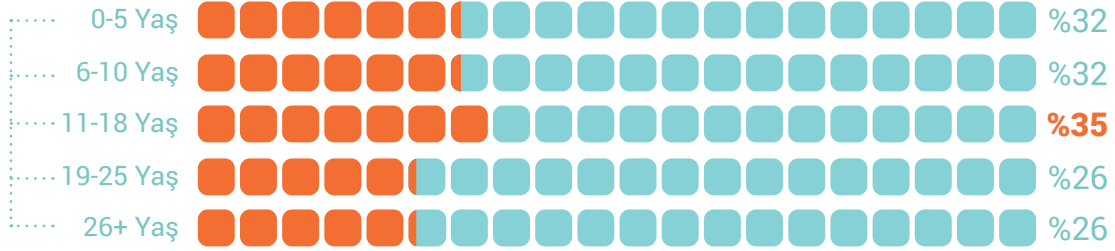
ÇOCUKLU BİREYLERDE ÇOCUK YAŞLARI

Toplam Çocuklular

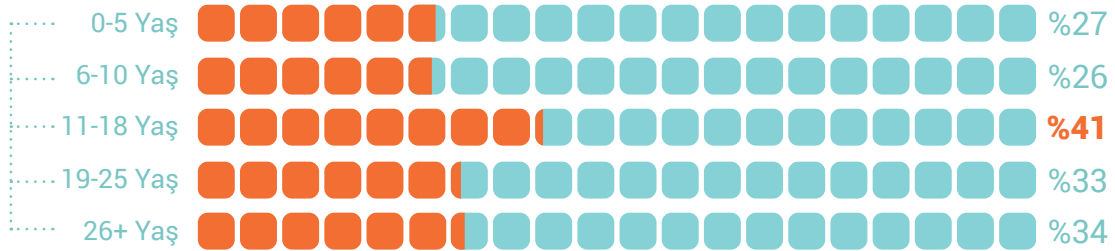
Baz: 1553

Tasarruf Sahibi Çocuklular

Baz: 163

Tasarruf Sahibi Olmayan Çocuklular

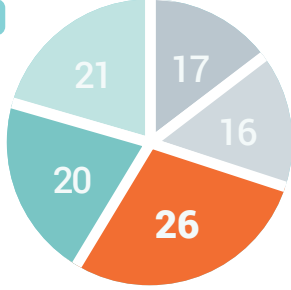
Baz: 1386

- Çocuklu bireylerin çocuklarının yaş grubu dağılımı içerisinde en büyük payı, %41 oranı ile 11-18 yaş arası çocuklar almaktadır.
- Çocuklu olanlar arasında tasarruf yapanların oranının oldukça düşük olduğu tespit edilmiştir (%11 vs. %89).
- 0-10 yaş grubunda çocuğu olup tasarruf yapanların oranı, yine aynı yaş grubunda çocuğu olup tasarruf yapmayanların oranından daha yüksektir. 11 ve daha büyük yaş çocuğu olanlar arasında ise, tasarruf sahibi olmayanların oranının tasarruf yapanlara kıyasen yüksek olduğu görülmektedir.

ÇOCUKLARIN YAŞ DAĞILIMI

Toplam Çocukların Yaş Dağılımı (%)

Baz: 1553

0-5
Yaş

6-10
Yaş

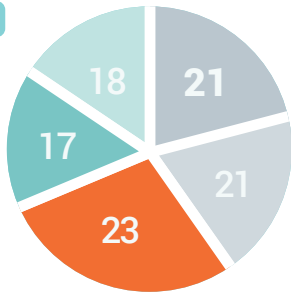
11-18
Yaş

19-25
Yaş

25+
Yaş

Tasarruf Sahibi Bireylerde Çocukların Yaş Dağılımı (%)

Baz: 163

0-5
Yaş

6-10
Yaş

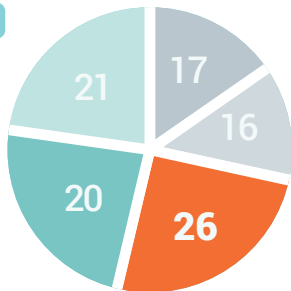
11-18
Yaş

19-25
Yaş

25+
Yaş

Tasarruf Sahibi Olmayan Bireylerde Çocukların Yaş Dağılımı

Baz: 1386

0-5
Yaş

6-10
Yaş

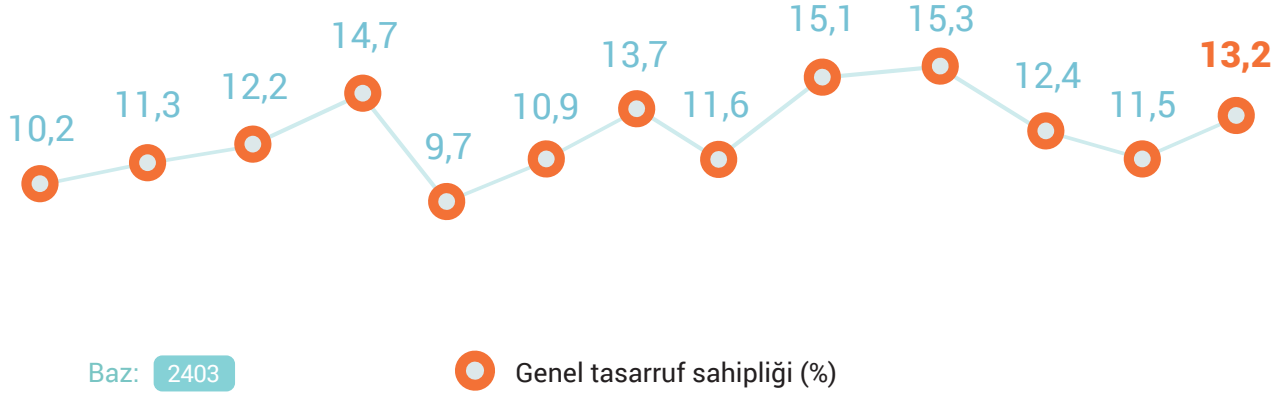
11-18
Yaş

19-25
Yaş

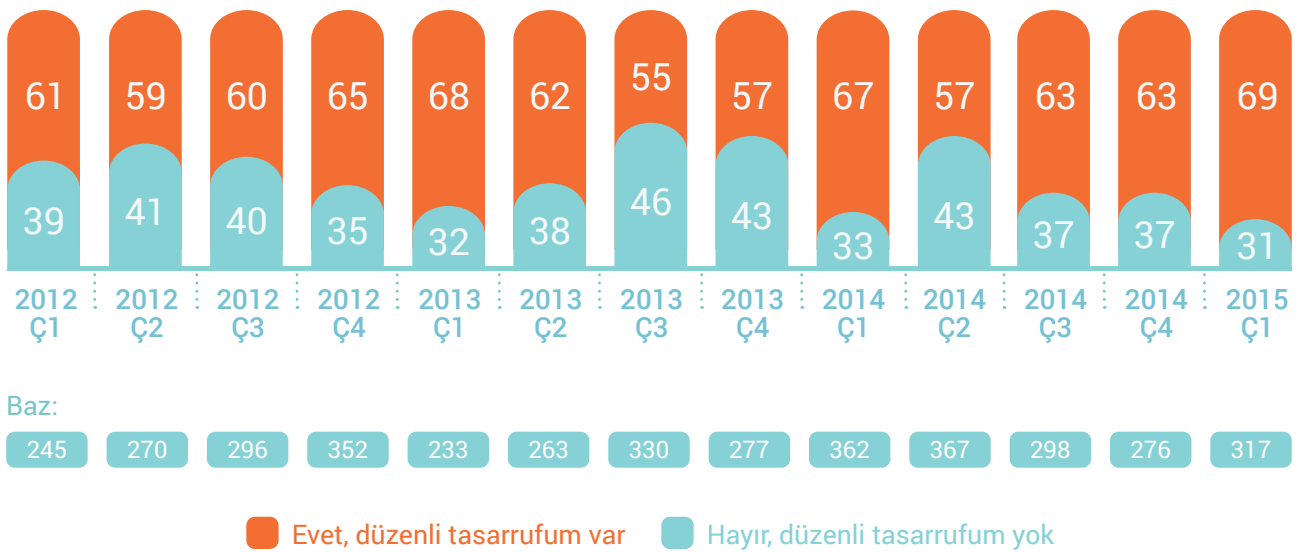
25+
Yaş

- Toplam çocuklar içerisinde en büyük pay %26 ile 11-18 yaş grubunda bulunmaktadır.
- Tasarruf sahibi çocuklu bireylerde 0-10 yaş grubu çocuğu olanların oranı %42 iken, tasarruf sahibi olmayanlarda ise bu oran %33 seviyesindedir.

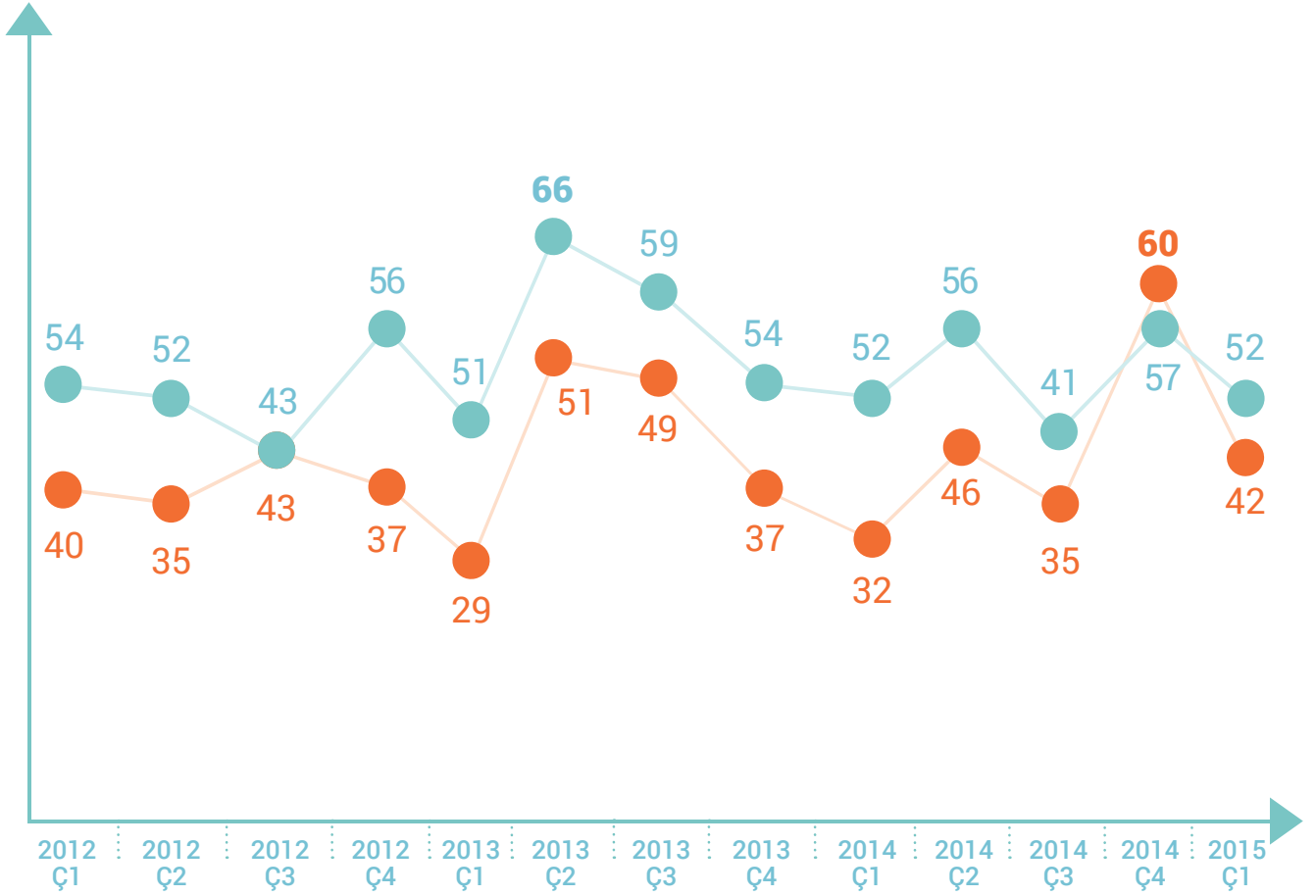
TASARRUF YAPMAK ASLINDA BİR ALIŞKANLIK

Düzenli tasarruf yapma oranı (tasarruf sahipleri içinde)

Düzenli Tasarruf Yapmayanlar için 3 ay içinde veya daha sonra tasarruf yapma eğilimi (%)

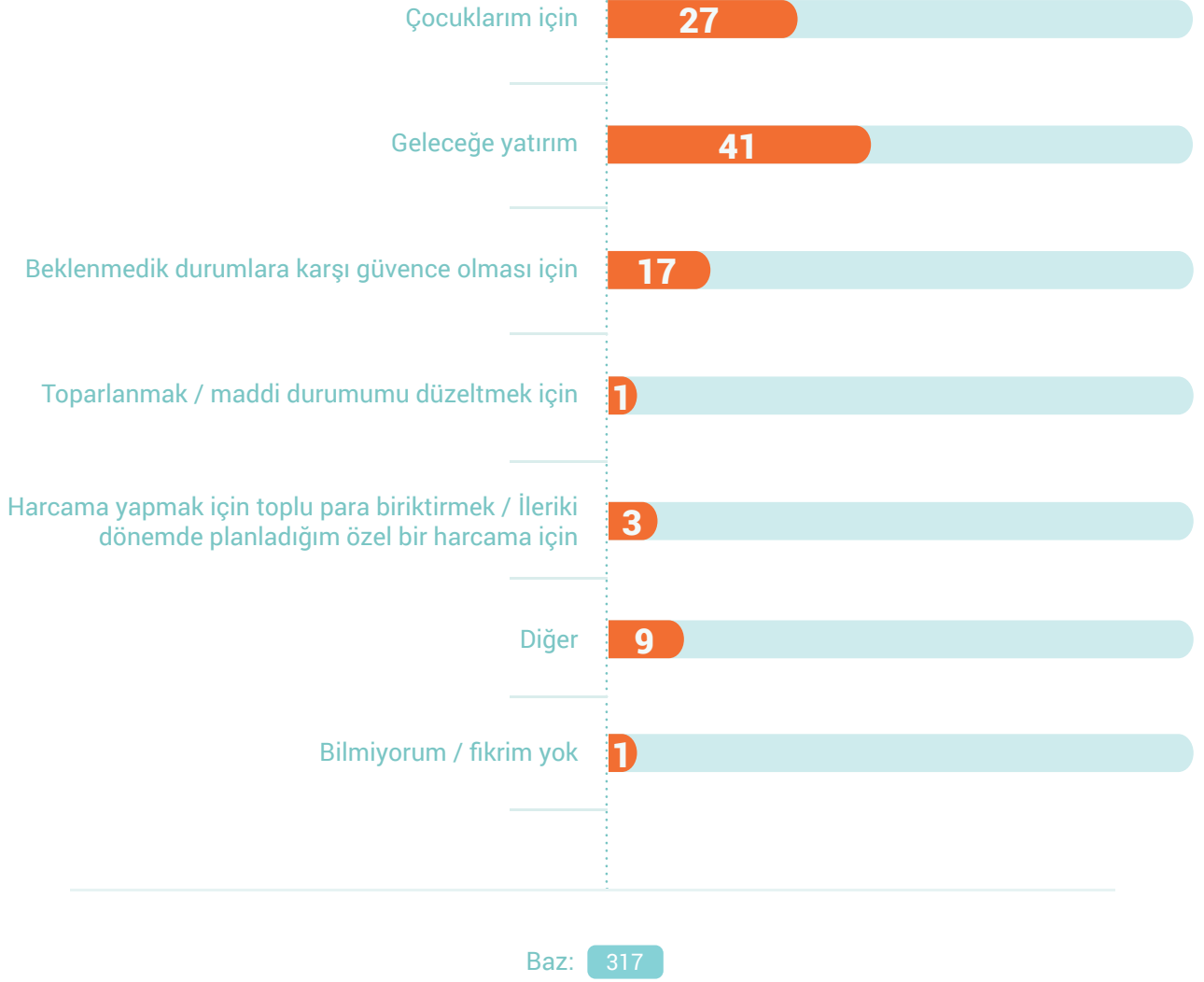
Baz:

96	111	118	123	75	100	152	119	119	158	111	103	98
----	-----	-----	-----	----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	----

- Son 3 ay içinde tasarruf yapma oranı (%)
- Gelecek 3 ay içinde tasarruf yapacak olma eğilimi (%)

- Tasarruf sahipleri arasında düzenli tasarruf yapma oranı şimdiye kadarki en yüksek seviyesine gelmiştir (%69).
- Düzenli tasarruf yapmayanların son 3 ay içerisinde tasarruf yapma oranı %52'ye gerilemiştir. Gelecek 3 ay içerisinde tasarruf yapma eğilimi de benzer bir gerilemeyle %42'ye düşmüştür. Ancak her iki düşüş de istatistiksel açıdan anlamlı farklılaşma yaratmamaktadır.

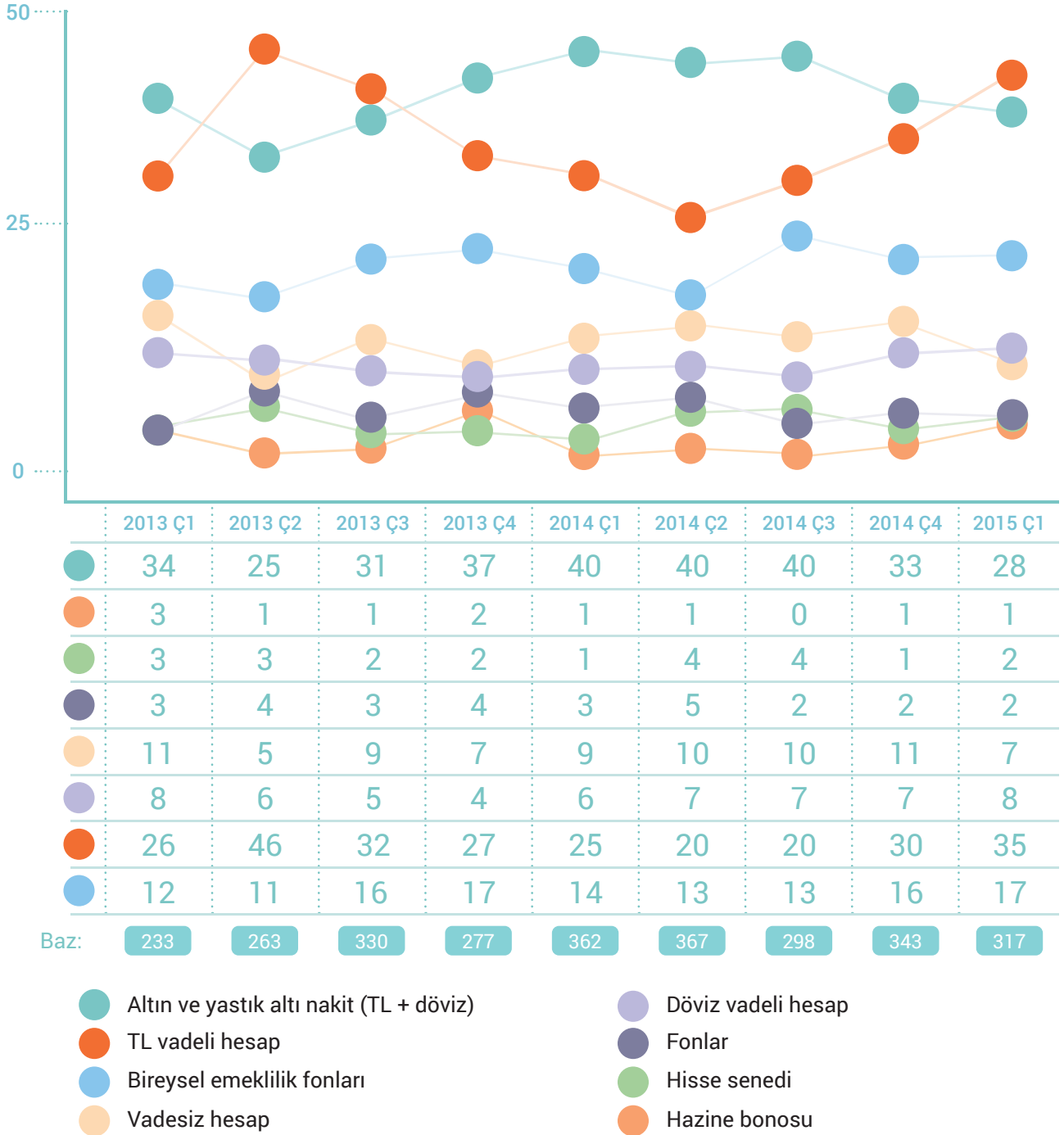
TASARRUF SAHİBİ OLMAKTAKİ EN ÖNEMLİ NEDEN; “GELECEĞE YATIRIM” VE “ÇOCUKLARIM İÇİN”

- “Geleceğe yatırım” bir önceki dönem olduğu gibi tasarruf yapma açısından en önemli neden olarak öne sürülmektedir.

2.2. Tasarruf Araçları Tercihi

BU DÖNEM GEÇEN DÖNEME GÖRE “ALTIN VE YASTIK ALTI NAKİT” GERİLEMİŞ VE “TL VADELİ HESAP” ARTARAK EN ÇOK TERCİH EDİLEN TASARRUF ARACI OLMUŞTUR

NOT: "Çoklu cevap" olduğu için bu kalemlerin toplamı sırasıyla %115, %122, %102, %101, %116, %130, %104, %108 ve %107 olmuştur ancak karşılaştırmalı analiz için hepsi toplam %100 olacak şekilde yeniden ağırlıklandırılmıştır.

ALTIN VE YASTIK ALTI NAKİT ORANINDAKİ AZALMA (%33 VS. %28), SİSTEM İÇİ ALTIN VE YASTIK ALTI NAKİT ARAÇLARINDAKİ DÜŞÜŞTEN KAYNAKLANIYOR

%	2014 Ç1	2014 Ç2	2014 Ç3	2014 Ç4	2015 Ç1
Sistem dışı ve sistem içi altın+sistem dışı nakit (TL veya döviz)	40	40	40	33	28
Altın veya diğer değerli taş ve metal (sistem dışı)	14	13	17	9	9
Altın veya diğer değerli taş ve metal hesabı (sistem içi)	14	13	9	9	6
Yastık altı döviz veya TL (nakit)	12	14	14	15	13

Baz:

362

367

298

343

317

2015 1. ÇEYREK SONUÇLARI

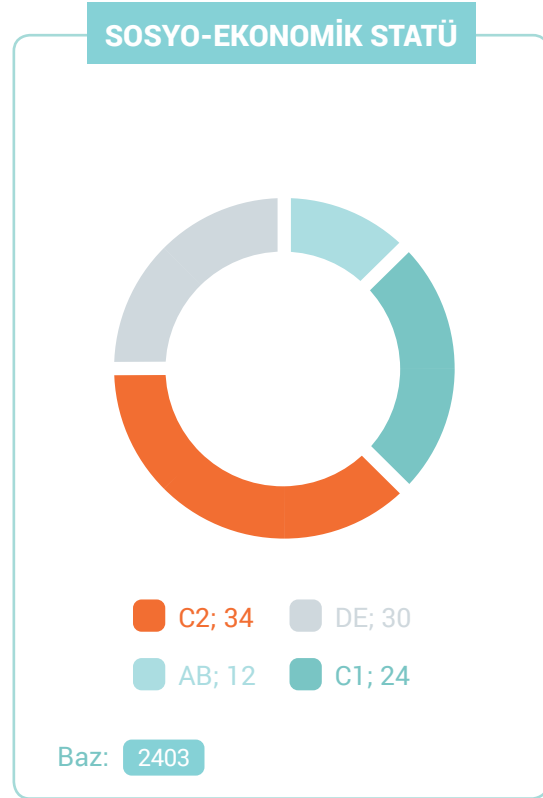
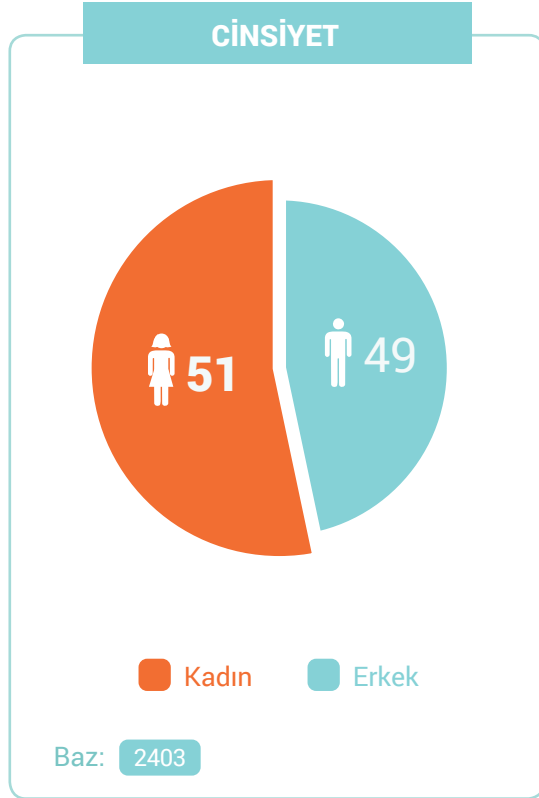
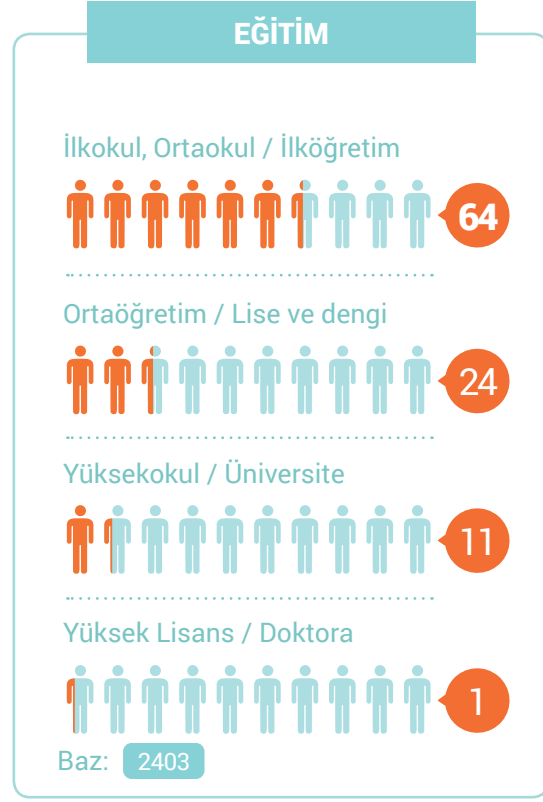
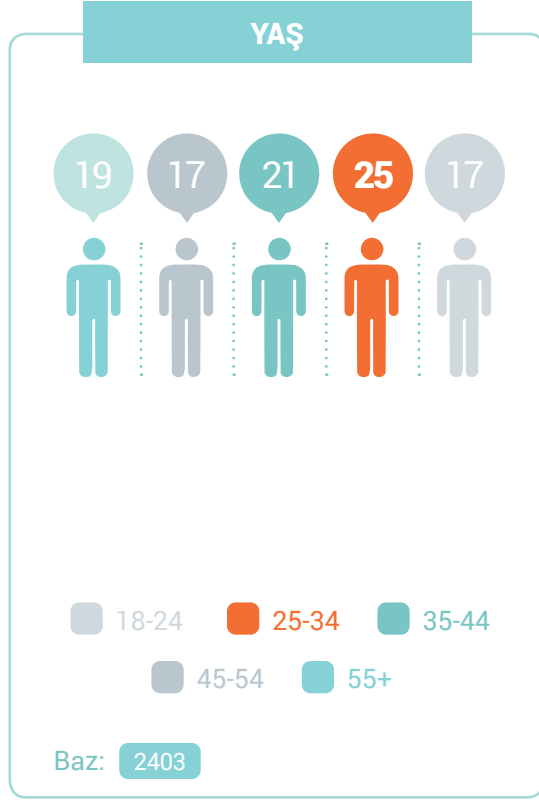
- Kentli 18 yaş üstü nüfus içinde tasarruf sahiplerinin oranı %13,2.
 - Çocuklu bireylerde tasarruf sahipliği bir önceki döneme göre 2 puanlık bir artış göstermekte ancak bir önceki yılın aynı döneminin altında kalmaktadır.
 - Çocuksuz bireyler arasında tasarruf sahibi olma oranı bir önceki döneme göre 2 puanlık artışla 2014'ün ilk çeyreği ile aynı seviyeye gelmektedir.
- Tasarruf yapmayanlar arasında, **“yeterli gelir sahibi olmama”** bir önceki döneme göre anlamlı ölçüde düşüş göstermesine rağmen tasarrufun önündeki en önemli faktör olarak öne çıkmaya devam etmektedir. İkinci sırada gelen borçlanma bir önceki dönemle benzer seviyede konumlanırken, üçüncü sırada alışveriş alışkanlıkları tasarrufu engelleyen nedenler arasında yer almaktadır.
- Tasarruf sahipleri arasında düzenli tasarruf yapma oranı (%69) şimdiye kadarki en yüksek seviyesine gelmiştir. Ancak düzenli tasarruf yapmayanlar arasında 3 ay içerisinde ve 3 ay sonrasında tasarruf yapma eğilimi düşüşe geçmiştir.
- Tasarrufun en önemli gerekçeleri; **“geleceğe yatırım”**, **“çocuklarım için”** ve **“beklenmedik olaylara karşı güvence olması”** ifadeleridir.
- Bu dönemde **“altın ve yastık altı nakit”** düşüşe geçmiş, TL vadeli hesap en çok tercih edilen tasarruf aracı olmuştur.

3.1. AMAÇ VE YÖNTEM

- Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de **kentsel** yerleşim yerlerinde **18 yaş ve üzerindeki bireylerin tasarruf eğilimlerini** izlemektir.
- NUTS1 bölgelerinde seçilen **26 ilde her ay** tesadüfi olarak seçilen **800 kişi** ile görüşülüyor. 3 aylık (çeyrek) bazda görüşme sayısı **2400** olarak gerçekleşiyor.
- Bilgisayar destekli telefon görüşmesi yöntemi (**CATI**) kullanılıyor.
- Yaş, cinsiyet, çalışma durumu ve meslek kontrol kotası olarak uygulanıyor.

3.2. Demografik Bilgiler

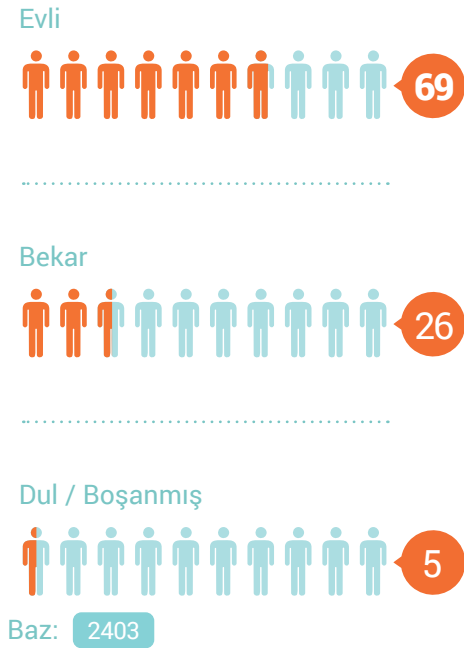
DEMOGRAFİK BİLGİLER (%) - 2014 4. ÇEYREK

HANEHALKI TİPİ

MEDENİ DURUMU

KONUT TİPİ

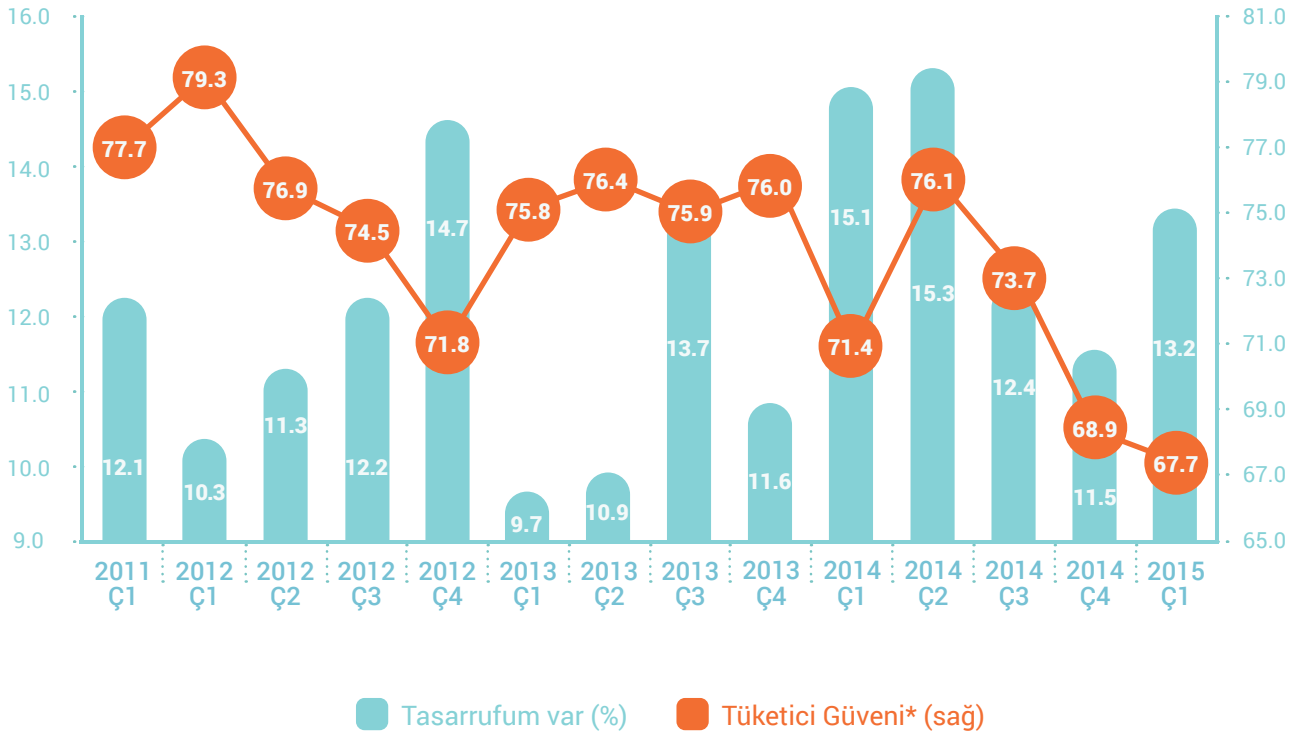
TANIM

- Tasarruf, sözlük anlamı itibariyle **“sarf edilmeyen”** anlamına geliyor.
- **Bu araştırma kapsamındaki TASARRUF ise şu kalemleri içeriyor:**
 - Bankalarda duran TL veya döviz cinsinden vadeli hesaplar,
 - Bankalarda ve / veya aracı kurumlarda duran hisse senedi, hazine bonosu, devlet tahvili gibi menkul değerlerin parasal tutarı,
 - Bankalarda duran yatırım hesapları ve katılım fonları,
 - Bireysel emeklilik fonları,
 - Bankalarda vadesiz hesapta / likit fonda TL veya döviz cinsinden duran miktarın o ay içinde harcanmayan / harcanmayacak bölümü,
 - Cüzdan, kasa, yastık altında duran paranın (döviz, altın dahil) o ay içinde harcanmayan / harcanmayacak bölümü,
- Araştırmaya katılanlara, bu tanıma uygun olarak tasarrufları olup olmadığı soruluyor.

4. Ekonomist Yorumu

2014'ÜN İKİNCİ YARISINDA GERİLEYEN KENTSEL NÜFUSTA TASARRUF SAHİPLERİ ORANI BU YILIN İLK ÇEYREĞİNDE %13.2'YE YÜKSELDİ

TASARRUF ORANININ SEYRİ

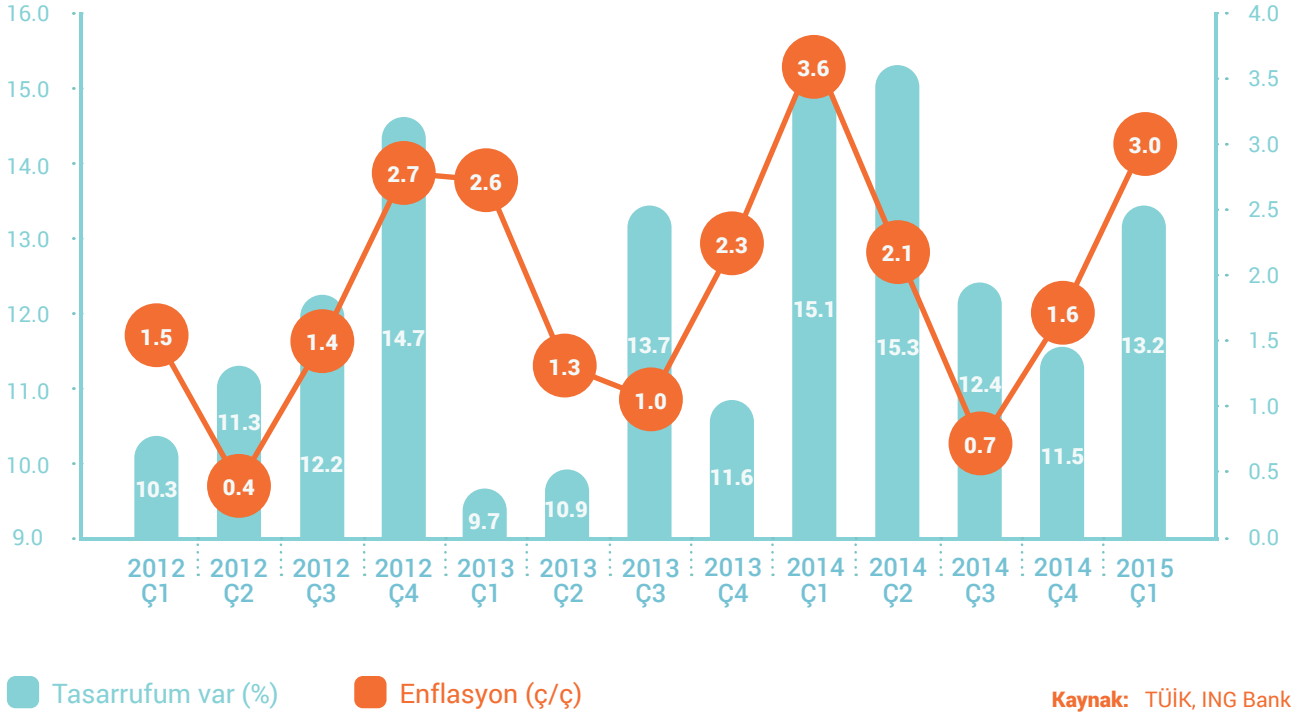
Kaynak: TÜİK, Türkiye Tasarruf Eğilimleri Araştırması (Sabancı Üniversitesi - IPSOS KMG - ING Bank)

Geçtiğimiz yılın ilk yarısında, çalışmanın başlangıcından bu yana gözlenen en yüksek değerlere ulaştıktan ikinci yarıda dikkate değer ölçüde gerileyen Türkiye Tasarruf Eğilimleri Araştırmasının temel eksenini oluşturan kentsel nüfusta tasarruf sahipliği oranı 2015'e yönelik ilk veride %13.2'yle dikkate değer bir artış kaydetti.

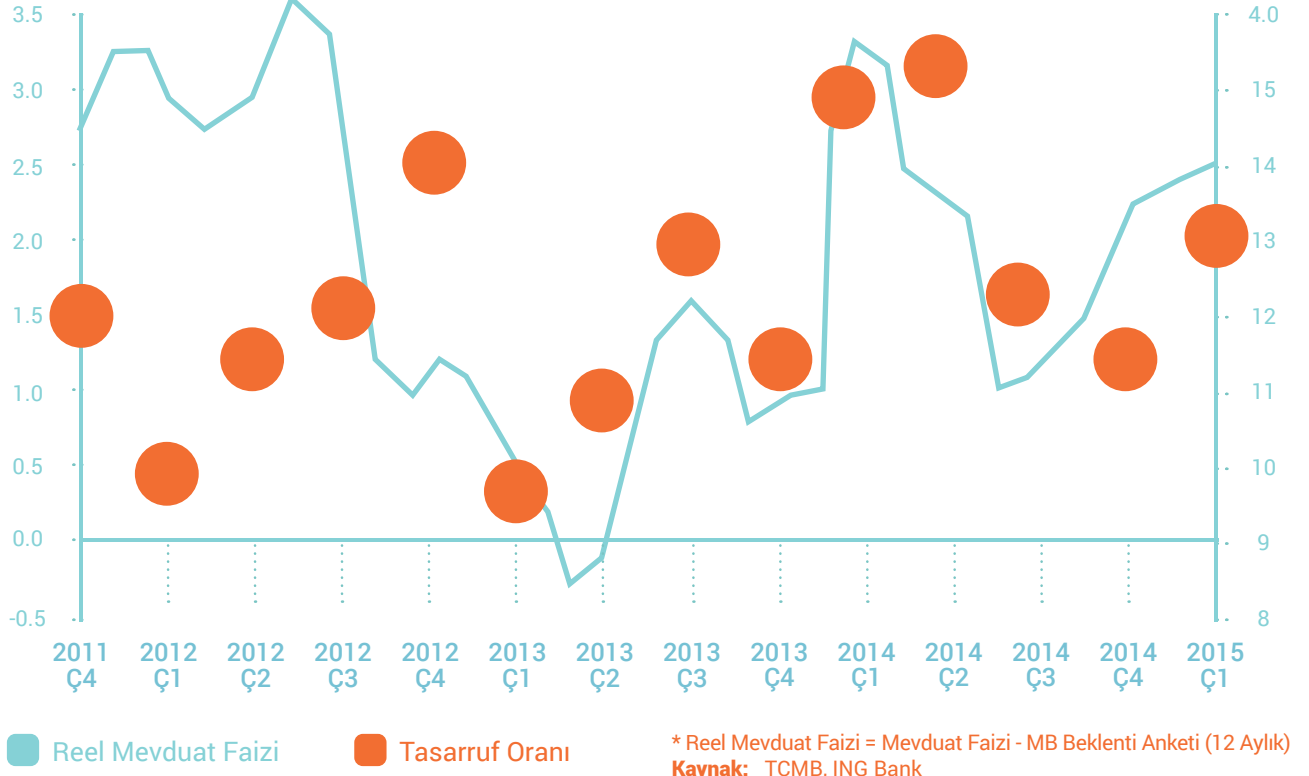
Yıla petrol fiyatlarındaki aşağı yönlü seyrin büyüme, enflasyon ve dış denge başta olmak üzere Türkiye'nin ekonomik performansını olumlu etkileyeceği beklentileriyle başlansa da,

özellikle Ocak sonundan itibaren gerek küresel piyasalarda sıklığı artan dalgalanmaların yurtiçine yansımaları gerekse Merkez Bankası'nın politika uygulamalarına yönelik eleştiriler döviz piyasasında baskıyı arttırdı. TL'nin önemli ölçüde değer kaybettiği bu dönemde genelde finansal piyasalardaki özelde kurdaki oynaklık 2014'ün üçüncü çeyreğinden itibaren gerileyen tüketici güveninin bu eğilimini koruyarak 2015'in ilk çeyreğinde son üç yıldaki en düşük düzeye gelmesinde belirleyici oldu.

ENFLASYON

REEL FAİZLER

Öte yandan, Türkiye’de enflasyondaki seyrin tasarruf oranına etkisi dikkate alındığında; yılbaşından bu yana gıda fiyatlarındaki yukarı yönlü seyrin baskı yarattığı, son dönemde kurdaki yükselişin görünümü bozucu etkilerinin düşüş sürecindeki zorluklara işaret ettiği enflasyon tarafında bu yılın ilk çeyreğinde önemli bir artış kaydedilmesi ekonomideki belirsizlik algısını arttırmaktadır. Buna göre, enflasyondaki artış, ya da ekonomideki belirsizliğin artıp güven ortamının bozulması, genelde özel kesimin özelde hane halkınının tedbir motifli tasarruf etme tercihini desteklemekte ve tasarruf oranındaki iyileşmeyi açıklamaktadır.

Ek olarak, özellikle Ocak sonrasında piyasalardaki oynaklığı da dikkate alarak daha tedbirli bir tavır takınan ve likiditeyi sıkılaştırıcı uygulamalarla gecelik faizleri yukarı iten MB’nin diğer piyasa faizlerinin, özellikle de mevduat oranlarının

yüksek seyretmesine neden olmuştur. ING Bank Hanehalkı Tasarruf Eğilimleri Araştırması’ndan elde edilen tasarruf oranı ile bu tasarrufların değerlendirildiği en önemli yatırım araçlarından olan bankaların yeni açtıkları TL mevduatlara uyguladıkları faizin gelecek bir yıllık dönemdeki enflasyon beklentisiyle reele çevrilerek elde edilen getiriyle kuvvetli ilişkisi dikkate alındığında; 2015’in ilk çeyreğinde reel mevduat faizlerinin yükselmesinin tasarruf oranını yukarıya çektiğini söylemek mümkündür.

2015’e dair ilk sonuçlar, tasarruf sahipleri arasında düzenli tasarruf yapma oranı şimdiye kadarki en yüksek seviyesi olan %69’a geldiğini ortaya koymaktadır. Tasarrufun bir alışkanlık ya da bir davranış biçimi olduğunu gösteren bu orandaki artışın sürmesi orta-uzun vadede özel tasarruflara katkı sağlayacak unsurlardan birisidir.

	2011 Ç4	2012 Ç1	2012 Ç2	2012 Ç3	2012 Ç4	2013 Ç1	2013 Ç2	2013 Ç3	2013 Ç4	2014 Ç1	2014 Ç2	2014 Ç3	2014 Ç4	2015 Ç1
Tasarrufum var (%)	12.1	10.3	11.3	12.2	14.7	9.7	10.9	13.7	11.6	15.1	15.3	12.4	11.5	13.2
Enflasyon (ort. ç/ç)	5.7%	1.5%	0.4%	1.4%	2.7%	2.6%	1.3%	1.0%	2.3%	3.6%	2.1%	0.7%	1.6%	3.0%
Tarımdışı işsizlik (unadj, quarterly avg)	10.5%	11.2%	9.5%	9.9%	10.6%	11.5%	10.2%	11.1%	11.1%	11.9%	10.9%	12.3%	12.7%	13.4%
USD/TRY (ortalama) **	1.83%	1.79%	1.80%	1.80%	1.79%	1.78%	1.84%	1.97%	2.02%	2.22%	2.11%	2.16%	2.26%	2.46%
USD/TRY artışı *	6.2%	-2.3%	0.4%	-0.1%	-0.5%	-0.3%	3.2%	7.1%	3.0%	9.4%	-4.7%	2.4%	4.6%	8.7%
50:50 EUR:USD döviz sepeti (ortalama) **	2.15%	2.07%	2.05%	2.02%	2.05%	2.07%	2.12%	2.29%	2.39%	2.63%	2.50%	2.51%	2.54%	2.62%
%50 USD: %50 EUR döviz kuru sepeti artışı *	3.2%	-3.8%	-0.8%	-1.6%	1.5%	0.7%	2.5%	7.9%	4.6%	9.8%	-4.6%	0.4%	1.1%	2.8%
Mevduat Faizi (ortalama)	8.9%	9.9%	10.0%	9.2%	7.7%	6.8%	6.1%	7.5%	7.7%	9.5%	10.0%	8.7%	8.9%	9.1%
2-yıllık gösterge tahvil faizi (ortalama)	9.9%	9.8%	9.3%	7.7%	6.6%	5.9%	5.9%	9.0%	8.7%	10.8%	9.1%	8.5%	8.5%	8.0%
Altın (ortalama, USD)	1.682	1.690	1.611	1.653	1.717	1.632	1.416	1.329	1.271	1.292	1.290	1.282	1.267	1.219

* Dönem ortalamalarının değişimi, TCMB kurları ** Reuters kurları

Kaynak: TÜİK, TCMB, Thomson Reuters, Türkiye Tasarruf Eğilimleri Araştırması (Sabancı Üniversitesi - IPSOS KMG - ING Bank)

ING Bank'ın Tasarruf Eğilimleri Araştırması da dahil olmak üzere çeşitli çalışmalarda tasarruf eksikliğinin temel sebebi olarak gösterilen "gelir yetersizliği" ağırlığını korumaktadır. Nitekim, ilk çeyrek anket sonuçlarının detaylarına göre gelir yetersizliğine ek olarak, "borçların/ödemelerin olması" tasarruf yapılmamasında rol oynayan bir diğer faktördür. Bu iki ana sebebin %90'ın üzerinde bir ağırlıkla tasarruf yapamamanın arkasında yatan faktör olarak sıralanması, genel tasarruf eğiliminde çok yüksek oranlara kısa vadede ulaşmanın zorluğunu bir kez daha teyit etmektedir.

Hane halkı finansal varlıklarının kompozisyonu incelendiğinde ise, öncelikle mali sistem dışı varlıkların (yastık altı altın ve diğer değerli taş ve metal ile yastık altı döviz / TL) toplam varlıklarının gerileme eğilimini koruduğu ve %22 pay ile çalışmanın başlangıcından bu yana en düşük orana gerilediği dikkat çekmektedir. Öte yandan, TL vadeli mevduatın net bir ağırlığa sahip olduğu, bu ağırlığın 2014'ün üçüncü yarısından bu yana arttığı gözlenmektedir. 2015'in ilk çeyreğinde sözkonusu yatırım aracının ağırlığının %35'e ulaşması mevduatların reel getirisindeki artışa koşut bir gelişme olarak değerlendirilmelidir. Aynı dönemde vadesiz mevduatın payı ise kısmen gerilemiştir. Dolayısıyla, döviz mevduatları da eklendiğinde, hane halkının tasarruflarını değerlendirdiği araçlar içerisinde mevduat ürünlerinin payı hızla %50'ye yükselmiş ve 2013 ortasından bu yana en yüksek düzeyine ulaşmıştır. Sistem içerisinde yer alan mevduat dışı tasarruf ürünlerinin payında ise sistem içi altın ve diğer değerli taş ve metal yatırımları kaynaklı bir

düşüş gözlenmiştir. Ancak uzun vadeli bir yatırım aracı olan "Bireysel emeklilik fonları/hayat sigortaları" kaleminin toplam yatırım araçları içerisindeki payı %17 ile 2013 sonunda ulaştığı en yüksek düzeyine geri dönmüştür. Dönemsel dalgalanmalara rağmen, sistem dışı tasarruflar dışarıda bırakıldığında BES TL vadeli mevduatın ardından en yüksek ikinci paya sahip tasarruf aracı konumunu pekiştirmiş gözükmektedir. Bilindiği gibi, 2012 ortasında yapılan bir yasal düzenlemeyle, brüt asgari ücret tutarının toplamı ile sınırlı olmak kaydıyla, sisteme dahil katılımcının ödediği miktarın %25'i kadar da ek devlet katkısı sağlanmaktadır. Yatırımcı tabanını genişleten bu kamu desteğinin de katkısıyla bireysel emeklilik sistemindeki katılımcı sayısı 2014 sonunda 5 milyonu aşarken, katkı miktarı 37.8 mlyr TL'ye ulaşmış ve GSYH'ye oran açısından %4'ü aşmıştır. Uzun vadeli bir yatırım alternatifi olması nedeniyle bu kalem zaman içerisinde finansal derinleşme, refah düzeyinin artması gibi faktörlerin de etkisiyle önem kazanmaya devam edecektir.

Sonuç olarak, Türkiye Tasarruf Eğilimleri Araştırması'na göre kentsel nüfusta tasarruf sahipliği oranı 2014'ün ikinci yarısında önemli ölçüde geriledikten sonra, 2015'in ilk çeyreğinde kısmen toparlanmıştır. Pek çok makro ve mikro faktörün etkilediği tasarruf oranındaki bu gelişmede, piyasalardaki dalgalanmaların ve yüksek düzeyli enflasyonun neden olduğu ekonomik belirsizliğin yanında, mevduat gibi en ağırlıklı yatırım ürünündeki reel getirinin yükselmesinin belirleyici olduğunu söylemek mümkündür.

Prof. Dr. Alpay Filiztekin
Sabancı Üniversitesi

Dr. Muhammet Mercan
Baş Ekonomist, ING Bank

5. İletişim Bilgileri

info@tasarrufegilimleri.com

ING Bank girişimi ile hayata geçirilen “Türkiye’nin Tasarruf Eğilimleri Araştırması”, Sabancı Üniversitesi gözetiminde yürütülmekte, saha araştırması IPSOS KMG tarafından yapılmaktadır.

ÖNEMLİ AÇIKLAMA:

“Burada yer alan yatırım bilgi, yorum ve tavsiyeleri yatırım danışmanlığı kapsamında değildir. Yatırım danışmanlığı hizmeti; aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri, mevduat kabul etmeyen bankalar ile müşteri arasında imzalanacak yatırım danışmanlığı sözleşmesi çerçevesinde sunulmaktadır. Burada yer alan yorum ve tavsiyeler, yorum ve tavsiyede bulunanların kişisel görüşlerine dayanmaktadır. Bu görüşler mali durumunuz ile risk ve getiri tercihlerinize uygun olmayabilir. Bu nedenle, sadece burada yer alan bilgilere dayanılarak yatırım kararı verilmesi beklentilerinize uygun sonuçlar doğurmayabilir.”

ING BANK

2015

1. ÇEYREK RAPORU

ING

